

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE UYGULAMA OKULLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN YARATICILIK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Işıl SÖNMEZ EKTEM*

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre, yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür etkinlikler yapıldığını, bu etkinlikleri yeterli bulup-bulmadıklarını, yaratıcılığı ve yaratıcı düşünmeyi geliştiren ve engelleyen etmenleri belirlemek ve bu konudaki önerilerini almaktır. Araştırma, betimleyici bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılında Konya il merkezinin farklı okullarında, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında uygulamalara katılmış Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği programından mezun durumunda olan 46 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler görüşme tekniği kullanılarak toplanmış ve verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde araştırmanın çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının çoğunluğunun, uygulama okullarında uygulanan etkinlikleri yaratıcılığı desteklemesi bakımından yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Sınıf içi etkinliklerde sınırların dışına çıkılmasına izin verilmemesi ve yönlendiren öğretmen tutumunun bu durumun nedenleri arasında olduğu yönünde öğretmen adayları görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, okul öncesi eğitim, öğretmen adayları.

EVALUATING ACTIVITIES PERFORMED IN SCHOOLS OF PRACTICE IN TERMS OF CREATIVITY ACCORDING TO THE VIEWS OF PRE-SCHOOL TEACHER CANDIDATES

Abstract

The purpose of this research is to find out what kind of activities are being held to improve creativity, whether pre-school teacher candidates find these activities satisfactory or not, to identify the factors which develop and inhibit creativity and creative thinking, to evaluate existing practices and to take suggestions on this subject according to the observations of pre-school teacher candidates in the practice schools. The research is designed as a descriptive case study. The study group was established by 46 preschool teacher candidates who participated in the application of teaching practice course and graduated from Necmettin Erbakan University Faculty of Education, Department of Pre-School Teaching in different schools of Konya city center in 2015-2016 academic year. Data were collected by using interview technique and descriptive analysis method was used for the analysis of data. When all the results are evaluated together, the majority of the teacher candidates in the study group of the research stated that they found applied activities were inadequate in support of creativity, not allowed to go beyond the limits of class activities and attitude of the teacher are among the reasons of this situation.

Keywords: *Creativity, pre-school education, preschool teacher candidates*

1. GİRİŞ

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim ve gelişim ve bu değişime ayak uyduran eğitim sistemi, bireylerin düşünce yapılarını geliştirmeyi, aklını çeşitli biçimlerde kullanmayı, diğer kuşakların yaptıklarını yineleyen değil yeni şeyler yapabilme yeteneği olan insanlar yaratmayı amaçlar. Bunu gerçekleştirebilmek için de eğitim sisteminde yaratıcılığı etkin kılmak gereklidir (İpşiroğlu, 1993; Çellek, 2001; Öztürk, 2004).

Torrance (1968)'a göre yaratıcılık, kişinin bir problem karşısında, problem çözümünde yeni bir ürün ortaya koymasıdır. Bu bağlamda yaratıcılığı bir eylem olarak tanımlamıştır. Bu eylem artistik olabileceği gibi, mekanik ve teorik de

olabilmektedir. Ona göre yaratıcılık, sorunlara, bozukluklara bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma, güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sınaama, daha sonra da sonucu ortaya koyma olarak tanımlamaktadır (akt. Tanju; 2012). San (1985) yaratıcılığı, bilinenlerden yeni bir şeyler ortaya çıkarma, yeni özgün bir senteze varma, bir takım sorunlara yeni çözüm yolları bulma, daha önceden kurulamamış ilişkiler kurma, yeni bir düşünme şeması içinde yeni yaşantı, deneyim, fikir ve ürünler ortaya koyma olarak tanımlanırken; Gülerüz (2001), 'bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaştığı bir sorunu çözebilmesi; bu ilişkileri kullanarak ortaya yeni, özgün bir düşünce ya da ürün koyabilmesi' olarak tanımlamıştır. Bazılarına göre yaratıcılık bir işlem, bazılarına göre ise bir üründür. Ancak yaratıcılık kavramı üzerinde bilim insanlarıncı uzlaşılan ortak nokta; yaratıcılığın yeni ve farklı bir şey yapmak olduğu ya da gözlenebilen bir ürüne bağlı olarak yaratıcılığın değerlendirilebileceği şeklindedir (Erdoğdu, 2006).

Yaratıcılık, yaratıcı düşünmeyi gerektirmektedir. Yaratıcı düşünme özgürdür, hareketlidir, üretken bir süreçtir. Yaratıcı düşünme becerileri, çocukların yeni düşünceleri üretme ve fikirler öne sürme, hipotezler önerme, hayal gücünü kullanma ve alternatif yenilikçi sonuçlar aramalarını sağlar (Wegerif, 2007; akt. Can-Yaşar ve Aral, 2010). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık aynı anlama gelmemesine rağmen, birbiri yerine kullanılabilen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa yaratıcı düşünme daha çok zihinsel etkinlikleri, yaratıcılık ise hem zihinsel hem de performansa dayalı etkinlikleri çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla yaratıcılık daha kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle yaratıcılığı tanımlarken dolaylı bir biçimde yaratıcı düşünmenin de tanımlandığı kabul edilebilir (Doğan, 2005). Yaratıcı düşünmenin, farkında olarak ve bilinçaltında gerçekleşen, zihinsel işlemleri içeren çok dinamik bir etkinlik olduğunu söylemek mümkündür (Yaman ve Yalçın, 2003).

Yaratıcılık, insanlarda var olan bir potansiyeldir ve eğitimsel tekniklerin uygulandığı iyi düzenlenmiş eğitim ortamlarında geliştirilebilir (Çetingöz, 2002).

Yaratıcılık eğitimin her aşaması için tartışılan konulardan birisi olmakla birlikte özellikle okul öncesi dönem uygulamalarında eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yaratıcılık ile ilgili en önemli isimlerden birisi olan Torrance (1969), çocukların yaratıcılıklarının dört yaşlarında en üst düzeye ulaştığını, bu nedenle okul öncesi dönemin yaratıcılığın altın yılları olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Okul öncesi dönem, zekânın ve yaratıcılığın bütün alanlarıyla en aktif olarak geliştiği bir dönemdir ve bu dönemde çocukların yaratıcılıklarının gelişmesinde çevresel faktörler oldukça önemlidir (Elibol, 2012; Cevher-Kalburan, 2011). Bu dönemde kazanılan davranış biçimleri tüm yaşam boyunca devam etmektedir (Yavuzer, 2006).

Yaratıcılık açısından bu denli önemli olan okulöncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen tüm yaşantılarını içeren (Oktay, 2010) sıfır-altı yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; “erken çocukluk çağı” diye de adlandırılan gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral,Kandır ve Can-Yaşar, 2001). 0-6 yaş arası çocuğun hızla yönlendiği kritik yıllardır. Çocukları anne ve babaya bağımlı olmaktan kurtaran, yaratıcılıklarının ortaya çıkmasına olanak sağlayan okul öncesi dönemde, onların bedensel, zihinsel ve toplumsal yönden gelişimlerinin bir bütün olarak sağlanması gerekmektedir. Ayrıca bu dönem çocuğun ana dilini geliştirdiği ve oyun yoluyla toplumsallaştığı dönemdir. Bu yüzden okul öncesi eğitim çok büyük önem taşımaktadır (Gedikoğlu, 2005).

Alanyazın incelendiğinde, okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcı düşünme becerilerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen (Akdoğan, 1992; Öztunç, 1999; Şahintürk, 2012; Yenilmez ve Yolcu, 2007; Can-Yaşar ve Aral, 2010; Deveci, 2005; Akçum, 2005), yaratıcılığı geliştiren etmenleri belirlemeye yönelik (Dababneh,

Ilmeideh ve Al-Omari, 2010; Craft, McConnan ve Matthews, 2012), farklı etkinlik programlarının çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik etkisinin belirlendiği (Eren, Köksal ve Akyol, 2012; Çelik ve Kök, 2007), öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin yaratıcılık hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik (Yılmaz, 2011; Gürlen ve Üstündağ, 2014) araştırmalara rastlamak mümkündür. Ancak okul öncesi öğretmenlerinin ya da öğretmen adaylarının okul öncesi dönemdeki etkinliklere ilişkin görüşlerinin yaratıcılık kapsamında belirlendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yaratıcılığın okul öncesi dönemde önemi düşünüldüğünde, okul öncesinde yaratıcılığa yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin belirlenmesi, sorunların giderilmesi ve bu konuda öneriler geliştirilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla, öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki etkinliklere ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının, uygulama okullarındaki sınıf içi etkinliklerle ilgili gözlemlerine dayanarak yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik etkinliklere ne ölçüde yer verildiği varsa yaşanan sorunlar ve nedenleri ve bu konudaki öneriler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın konuya ilişkin alandaki eksikliklerin belirlenmesinde, uygulayıcılara ve araştırmacılara yol göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre, yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür etkinlikler yapıldığını, bu etkinlikleri yeterli bulup-bulmadıklarını, yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen etmenleri belirlemek ve bu konudaki önerilerini almaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki sınıf içi etkinliklere ilişkin gözlemlerine göre, yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür etkinlikler yapılmaktadır?
- Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki sınıf içi etkinliklere ilişkin gözlemlerine göre, etkinlikler yaratıcılığı geliştirme açısından yeterli midir?

- Öğretmen adaylarının gözlemlerine göre, yaratıcılığı engelleyen sınıf içi etmenler nelerdir?
- Öğretmen adaylarının gözlemlerine göre, sınıf içinde yaratıcılığı geliştirmek için neler yapılmalıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmen adaylarının, uygulama okullarındaki sınıf içi etkinliklere ilişkin görüşlerinin belirlendiği bu araştırma betimleyici bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmalarını, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı, “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinliğine incelenmesine olanak veren bir araştırma yöntemi olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Yapılan çalışmada, ele alınan tek durum öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki etkinliklere ilişkin görüşleridir.

2.2. Katılımcılar

Bu çalışmaya, 2015-2016 öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan okullarda, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında uygulamalara katılmış, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği programından mezun durumunda olan, 46 okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının 40'ı kız, 6'sı erkektir. Öğretmen adayları araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

Araştırmının çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton, 1997). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının seçiminde “Yaratıcılık ve Geliştirilmesi Dersi”ni başarıyla tamamlamış ve bu konuda uygulamalara katılmış olmaları ve Öğretmenlik Uygulaması dersini tamamlayarak mezun duruma gelmiş 4. sınıf öğrencisi olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının, uygulama okullarındaki sınıf içi etkinliklere yönelik gözlemlerine göre; yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür etkinlikler yapıldığını, bu etkinlikleri yeterli bulup bulmadıklarını, yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi geliştiren ve engelleyen etmenleri belirlemek ve bu konudaki görüşlerini almak amaçlanmıştır. Bu amaçla okullardaki sınıf içi etkinlikleri gözlemleyen öğretmen adaylarının toplam iki dönem boyunca katılmış oldukları farklı sınıflardaki gözlemlerine dayalı olarak genel çerçevede görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Uygulama okulları Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları bünyesinde bulunan ana sınıflardır. İlk olarak, konu ile ilgili literatür taranmış, böylelikle kavramsal çerçevenin ve ilgili çalışmaların ortaya konulmasına çalışılmıştır. Belirtilen taramaya bağlı olarak araştırmacı tarafından, 4 açık uçlu maddeden oluşan soru formu hazırlanmıştır. Hazırlanan açık-uçlu soru formu 3 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve alınan görüşler doğrultusunda son şekli verilmiştir.

Verilerin toplanması sürecinde ilk olarak, görüşme öncesinde, görüşmenin amacı, görüşme süresi ve görüşme sırasında dikkat edilecek konular belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen ön görüşmeler esnasında belirlenen bu noktalar öğretmen adaylarına aktarılmıştır. Ayrıca ön görüşmelerde, öğretmen adaylarının soruları cevaplanmış, nihai görüşmeye katılım onaylandıktan sonra asıl görüşme için tarih ve saat öğretmen adaylarının tercihlerine göre belirlenmiştir. Görüşmeler her bir öğretmen adayıyla tek tek yapılmış, öğretmen adaylarının izni alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, sonrasında veriler düzenlenerek veri kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Bu esnada öğretmen adaylarının dikkatlerinin dağılmasını önlemek amacıyla görüşme yapılan sınıflara girişlerin önlenmesi için tedbirler alınmış, ses kayıt cihazı öğretmen adaylarını rahatsız etmeyecek biçimde yerleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin Çözülmesi

Veriler, betimsel analize tabi tutularak belirli kategorilerde sayısallaştırılmıştır. Araştırma sorusuna ilişkin kavramsal yapının önceden açık biçimde ortaya konulabilir olması betimsel analiz yönteminin seçilmesini etkileyen temel faktördür (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerin kodlanması aşamasında elde edilen veriler irdelenerek, bu veriler anlamlı bölümlere ayrılmaya çalışılmıştır. Kendi içerisinde anlamlı bir tutarlılık gösteren bu bölümler isimlendirilmiştir.

Görüşme formunun geliştirilmesinde, literatür incelemesi sonucunda kavramsal bir çerçeve oluşturularak iç geçerliği; araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılarak da dış geçerliği artırmak amaçlanmıştır.

Görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla, literatürde nitel araştırmalarda güvenilirliği artırıcı çalışmalar olarak nitelendirilen ve önerilen

(Twycross ve Shields, 2004) doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir (Yıldırım, Şimşek, 2006).

Araştırmaya katılan öğretmenler Ö.A.1, Ö.2, ...Ö.46 şeklinde kodlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmen Adaylarının “Uygulamaya Gittiğiniz Okullarda Uygulanan Sınıf İçi Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirici Nitelikte Olduğunu Düşünüyor Musunuz? Cevabınız “Evet” İse Yaratıcılığı Geliştirmek İçin Ne Tür Etkinlikler Yapıyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmen adaylarına “Uygulamaya gittiğiniz okullarda uygulanan sınıf içi etkinliklerin yaratıcılığı geliştirici nitelikte olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız “Evet” ise Yaratıcılığı geliştirmek için ne tür etkinlikler yapıyor?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının bu konudaki düşünceleri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Gözlemledikleri Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Etkinliklere İlişkin Görüşleri

		Gözlemlenen etkinlikler	f
Yaratıcılığı geliştirdiği düşünülen etkinlikler		Resim/boyama yapma	14
		Oyun hamuru ile şekiller yapma	7
		Drama etkinlikleri	4
		Hikaye tamamlama	4
Hiç yapılmıyor			17

Öğretmen adaylarının çoğunluğu uygulama okullarındaki gözlemlerine göre etkinlikleri yaratıcılığı geliştiren nitelikte bulmadıklarını belirtmiş; yaratıcılığı geliştiren etkinliklere yer verildiğini belirten öğretmen adayları ise, en çok uygulanan etkinliğin resim/boyama yapma olduğunu ifade etmişlerdir. Bu etkinliği sırasıyla; oyun hamuru ile şekiller yapma, drama etkinlikleri ve hikâye tamamlama izlemiştir.

Uygulama okullarındaki gözlemlerine göre etkinlikleri yaratıcılığı destekler nitelikte bulmadığını düşünen Ö.A.27 *“Öğretmenler tüm etkinliğe hâkim oldukları için çocukların ne yapacaklarını söylüyorlar ve dediklerinin aynısını yapmalarını istiyorlar. Farklı yapmak isteyen öğrenciye izin verilmiyor. Bu yüzden gittiğim okulda öğretmenlerin yaratıcılığı olumsuz etkilediğini gördüm, bence böyle etkinlikler yapılmıyor”*; derken, Ö.A.22 ise, *“Uygulamaya gittiğim okulda öğretmen yaratıcılığı geliştirme çabasına hiç girmiyordu. Etkinliğin nasıl başlayacağı ne nasıl sonlanacağı en baştan belliydi”*; şeklinde görüş bildirmiş, Ö.A.41 *“Daha çok günü bir an önce bitirme çabalarında olduklarını gördüm. Klasik günlük etkinlikler dışında yaratıcılığa özgü bir etkinlikle karşılaşmadım”*; Ö.A.45 *“Şu ana kadar dikkatimi çeken bir etkinlik görmedim. Hepsi günlük planda ne yazıyorsa aynen onu uyguluyor ve oradaki etkinliklerde yaratıcılığı destekleyen değil körelten nitelikte”* sözleriyle konuya açıklık getirmişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğunun gözlemlerine göre uygulama okullarında yaratıcılığı destekleyen en önemli etkinlik resim yapma etkinliğidir. Resim yapmanın yaratıcılığı desteklediğini düşünen Ö.A.13 *“Çocuklara kendi istedikleri gibi resimler yaptırıyordu. Etkinliklerde renkleri istediği gibi kullanmalarına izin veriyordu”*; Ö.A.32 *“Boş kağıtlar verip istediği yerleri veya sahip olmak istediği bir eşyayı çizmesini istemişti”*; Ö.A.40 *“Yaratıcılığı geliştirici çalışmalar çoğunlukla çocuklara söylenen –istediğin renge boya-dan ibaret”* şeklinde görüş belirtmişlerdir. Sınıf-içi etkinliklerde oyun hamuru ile şekiller yaptırılarak yaratıcılığın desteklendiğini ifade eden Ö.A.44 *“Sadece hamur veriyorlar ve o sırada çocuklar bağımsız oluyorlar böylece yaratıcılıklarını geliştirilmeye çalışılıyor”* biçiminde, bir başka katılımcı ise, Ö.A.23 *“Hamur etkinlikleri yapıyor. Hamurdan özgün bir şeyler üretmelerini istiyor”* sözleriyle görüşlerini dile getirmiştir. Drama etkinliği ile yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verildiğini ifade eden Ö.A.36 kodlu katılımcı *“Yaratıcılığa yönelik olarak bir etkinlik aklımda kaldı. Öğretmen çocuklarla bir drama yapmıştı. Drama da bütün çocuklar resim fırçası olmuştu ve ayaklarıyla hayali resim çizdiler*

ve dramanın sonunda öğretmen çocuklara ne çizdiğini sordu” şeklinde; Ö.A.1 kodlu katılımcı “Yaratıcılığa dair bir etkinlik gözlemlemiştim. Drama uygulamıştı öğretmen. Çeşitli hayvanları canlandırdı çocuklar. Tamamen doğaçlama olacak şekilde. Çok hareketli bir etkinlikti ve çocuklar çok eğlenmişti” diyerek gözlemlerini paylaşmışlardır.

3.2. Öğretmen Adaylarının “Uygulama Okullarındaki Sınıf İçi Etkinlikleri Yaratıcılığı Geliştirme Açısından Yeterli Buluyor musunuz? Neden?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmen adaylarına “Uygulama okullarındaki etkinlikleri yaratıcılığı geliştirme açısından yeterli buluyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının bu konuda görüşleri Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Gözlemlerine Göre Sınıf İçi Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirme Yönünden Yeterliliği

Yeterli bulup bulmamaları	Nedeni	f
Evet, yeterli	(a)Etkinlikler özgürce tamamlandığı için	1
	(b)Oyun hamuru ve bloklarla serbest çalıştıkları için	1
Hayır, yeterli değil	(c)Etkinliklerin uygulanmasında sınırların dışına çıkılmaması	15
	(d)Standart, değişmeyen etkinliklerin uygulanması	13
	(e)Öğretmen merkezli öğrenme ortamı	6
	(j)Öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaması	3
	(g)Öğretmenlerin yenilikleri takip etmemesi	2
	(h)Sınıf ortamının yaratıcı düşünmeyi engellemesi	2
	(f)Araç-gereç yetersizliği	2
	(i)Öğretmenlerin etkinliklere gereken özeni göstermemesi	1

Tablo 2’ de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının çoğu uygulama okullarında uygulanan etkinliklerin yaratıcılığı geliştiren nitelikte olmadığını ifade etmişlerdir.

Uygulanan etkinlikleri yaratıcılığı geliştirmesi bakımından yeterli bulmadığını ifade eden öğretmen adaylarının görüşlerine göre, etkinliklerin uygulanmasında sınırların

dışına çıkılamaması, standart, değişmeyen etkinliklerin uygulanması, öğretmen merkezli öğrenme ortamı, öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaması, araç-gereç yetersizliği, sınıf ortamının yaratıcı düşünmeyi engellemesi, öğretmenlerin yenilikleri takip etmemesi, öğretmenlerin etkinliklere gereken özeni göstermemesi bunların nedenleri arasında yer almaktadır.

Etkinliklerin uygulanmasında sınırların dışına çıkılmadığını belirten Ö.A.1 *“Yeterli bulunduğum söylenemez. Şöyle ki, yaratıcılıktan ziyade yapılan etkinlikler kurallara uyulması gereken bir görev gibi sunuluyor. Çocuklar görevlerini tamamladıktan sonra bittiğine sevinip oyun oynamaya koşuyor”* derken, Ö.A.29 *“Hayır, çünkü okullarda belli bir programın dışına çıkılmıyor. Çocukların yapacağı etkinlikler önceden gösterilip ayısının yapılması isteniyor”*; Ö.A.45 ise *“Etkinliklerin uygulanmasında öğrenciler serbest değil, yönergeli bir şekilde ne yapacakları anlatılıyor. Hatta boyama çalışmalarında bile, önceden boyanması gereken renkler belli”* şeklinde düşüncelerini açıklamışlardır.

Standart değişmeyen etkinlikler uygulandığı için uygulama okullarındaki etkinlikleri yaratıcılığı geliştirme açısından yeterli bulmadığını belirten Ö.A.37, *“Yeterli bulmuyorum. Çocukların merakını tetikleyici, hayal gücünü ortaya çıkarıcı etkinlikler yerine sıradanlaşmış, hep bilinen etkinliklere yer veriliyor”* diyerek, bir başka katılımcı da (Ö.A.5) *“Yeterli değildir. Etkinlikler farklı değildir. Aynı kalıpta genel etkinlikler kullanılıyor. Çocuklar bazı konularda sınırlandırılarak özgün etkinliklerde bulunmaları engelleniyor. Çocukların yaratıcılıkları önemsenmiyor”* şeklinde ve Ö.A.21 kodlu katılımcı ise, *“Öğretmenler yıllardır yapmaya alıştıkları etkinlikleri her sene yeniden uyguluyor, farklılıklara ve çocukların yeni deneyimler yaşamasına izin verilmiyor”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Uygulanan etkinliklerin yaratıcı düşünceyi engellediğini düşünen Ö.A.15 *“Çocuklara verilen etkinlikler belli kalıba göre sınırlandırılmış. Öğrencilerini yaratıcı düşüncelerini geliştirmenin aksine*

onların sıradan düşüncelere sahip olmalarına neden oluyor” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmenler yenilikleri takip etmediği için uygulanan etkinlikleri yaratıcı düşünceyi geliştirmek açısından yeterli bulmadığını belirten Ö.A.33 *“Öğretmenler de etkinlikler gibi kalıplaşmış. Birçok sınıf gördüm ama kendini geliştiren öğretmene rastlamadım. Klasik alışlagelmiş etkinlikleri kullanıyorlar ve bu durumu daha iyi götürmek için ne yapabileceklerini araştırmıyorlar”* diyerek yaptığı gözlemlere dayalı görüşlerini dile getirmiştir.

İki öğretmen adayı ise, sınıfta uygulanan etkinlikleri, özgürce tamamlanmasına fırsat verildiği ve oyun hamuru ve bloklarla serbest uygulamalara izin verildiği için yaratıcılığı desteklemesi bakımından yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Yeterli bulunduğunu düşünen Ö.A. 3 *“Evet, yaratıcı etkinlikler uygulanıyordu. Yeterli olduğunu düşünüyorum. Çocukların istedikleri resimleri yapmalarına ve istedikleri parçaları istedikleri şekilde yapıştırmalarına izin veriliyordu. Böylece özgür yaratıcı ürünler çıkıyordu”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

3.3. Öğretmen Adaylarının “Uygulama Okullarındaki Gözlemlerinize Göre Yaratıcılığı Engelleyen Sınıf İçi Etmeler Nelerdir? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmen adaylarına “Uygulama okullarındaki gözlemlerinize göre yaratıcılığı engelleyen sınıf içi etmeler nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının bu konuda düşünceleri Tablo 3’ te verilmiştir.

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre yaratıcılığı engelleyen sınıf içi etmeler; yönlendiren/müdahaleci öğretmen tutumu, sınırlandırılmış etkinlikler/ortamlar, yaratıcı düşüncenin teşvik edilmemesi, yargılayıcı öğretmen tutumları, katı kurallar, öğretmen merkezli eğitim sistemi, ezberci eğitim sistemi, ön yargılardır.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığı Engelleyen Sınıf İçi Etmenlere İlişkin Görüşleri

	F
Yönlendiren/müdahaleci öğretmen tutumu	14
Sınırlandırılmış etkinlikler/ortamlar	13
Yaratıcı düşüncenin teşvik edilmemesi	12
Yargılayıcı öğretmen tutumları	7
Katı kurallar	5
Ezberci eğitim sistemi	5
Öğretmen merkezli eğitim sistemi	5
Ön yargılar	4

Sınırlandırılmış etkinlikler/ortamlar ve yönlendiren öğretmen tutumunun yaratıcı düşünmeyi engellediğini düşünen Ö.A.32 “*Kalıp şeklinde resimlerin boyatılması. Mesela, öğrencinin kendinden hiçbir şey katamayacağı bir çalışmadır. Öğrenci baskı altındaysa etkinliği görev bilip, kendinden bir şey katmaktansa bir an önce tamamlamayı amaçlıyor*”, diyerek; Ö.A.45 “*Çocukların özellikle etkinliklerde serbest bırakılmaması. Belli kurallara göre etkinlik yaptırılması ve öğrencinin kural dışına çıkmasına izin verilmemesi*”, şeklinde; Ö.A.35 “*Yaratıcı düşünceyi geliştirmeyi engelleyen etmenler öğrencilerin yapacak olduğu işlerde kendi düşüncelerinden çok önlerine yapılması söylenen bir etkinlik konulması. Öğrencinin düşüncesinden daha çok, doğru bilinen şeyleri yapmaları için müdahalede bulunmak*” Ö.A.36 ise “*En başta çalışma sayfalarıdır. Özellikle boyama kitapları. Sınırları belli olan resimler.. öğretmen de eğer bu resmi yeşil boya şu resmi pembeye boya diye yönlendiriyorsa bu çocuğun yaratıcılığını önemli derecede etkiler*” şeklinde gözlemlerini aktarmışlardır. Yaratıcı düşüncenin teşvik edilmemesinin yaratıcı düşünmeyi engelleyen bir etmen olduğunu belirten Ö.A.1 “*Yaratıcı bir fikir ortaya atıldığında diğer kimselerin bunu yadırgaması, saçma bulması, ona katılmaması ve fikri desteklememesi düşünenin sönmesine neden olur*” diyerek düşüncelerini açıklamıştır.

3.4. Öğretmen Adaylarının “Uygulama Okullarındaki Gözlemlerinize Göre Sınıf İçinde Yaratıcılığı Geliştirmek İçin Neler Yapılmalıdır? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmen adaylarına “Uygulama okullarındaki gözlemlerinize göre sınıf içinde yaratıcılığı geliştirmek için neler yapılmalıdır?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının bu konudaki düşünceleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıf İçinde Yaratıcılığı Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Görüşleri

	f
Özgür öğrenme ortamları oluşturulmalı	19
Farklı düşünceler cesaretlendirilmeli	15
Farklı düşüncelere hoşgörülü olunmalı	10
Aktif katılım sağlanmalı	4

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre sınıf içinde yaratıcılığı geliştirmek için yapılması gerekenler; özgür öğrenme ortamları oluşturmak, farklı düşünme konusunda öğrencileri cesaretlendirmek, farklı düşüncelere hoşgörülü olmak, aktif katılım sağlamaktır.

Tabloda görüldüğü üzere öğretmen adaylarının çoğu yaratıcılığın desteklenmesi için özgür öğrenme ortamları oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö.A.15 “Onları olabildiğince özgür bırakmalıyız. Kendi resimlerini istedikleri malzemeleri kullanarak oluşturmalarına olanak sağlamalıyız” derken, Ö.A.45 “Çocuklar gerek resimleri çizerken, gerek boyarken ve diğer etkinliklerde serbest bırakılmalıdır. Çocuğun bir nesneyi bir durumu istediği gibi algılamasına izin verilmelidir” Ö.A.12 “Çocuğu özgür bırakmak, belli düşünce kalıplarına sokmamak” şeklinde düşüncelerini açıklamış, Ö.A.44 ise, “Etkinlik sırasında, onlara akıllarında kalacak bir şey göstermeden ilk önce onların yapmalarını sağlamak. Çünkü böylece bir resimde çocuk öğretmenin yaptığı resmi görmeden yani aklında bir resim düşüncesi yani sınırlayan etmen olmayacak. Çocuklar böylelikle resim yaparken

daha orijinal, daha özgür düşünme fırsatı bulacak ve farklı ürünler ortaya çıkacaktır” şeklinde konuya açıklık getirmiştir.

Özgür öğrenme ortamları sağlanmasının yanında öğrencileri cesaretlendirmek gerektiğini ifade eden Ö.A.35 *“Yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmek için ilk önce bireyde özgüveni geliştiren cesaretlendiren çalışmalar yapılmalıdır. Birey kendini rahat ve hür hissettiği ortamda kendini daha çok geliştirir ve fikirlerini daha rahat söyler. Bireyler kendi doğrularını kendileri keşfetmeleri durumunda daha yaratıcı olurlar”* diyerek görüşlerini açıklamıştır. Özgür öğrenme ortamları ve aktif katılımın önemine değinen Ö.A.25 ise *“Özgür düşünen bireyler yetiştirmek için derslerde çocuklara sorumluluk verilmeli, deneyerek, yaparak, yaşayarak öğrenmesine fırsat verilmelidir”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Farklı düşünmeyi desteklemek ve bu konuda öğrencileri cesaretlendirmek gerektiğini ifade eden Ö.A.46 bu konuda *“Farklı düşünceleri olan öğrenciler dikkate alınmalı, görüşlerini açıklama konusunda cesaretlendirilmeli bu düşünceler ciddi bir şekilde değerlendirilmeli”* derken, Ö.A.30 *“Her düşüncenin önemli olduğu, farklı düşüncelerin bir zenginlik olduğu öğretilmelidir. Örneğin sınıfta bir çocuk düşüncesini açıklayınca diğer çocukların ona saygı göstermesi gerektiği, dalga geçilmemesi gerektiği öğretilmelidir”* diyerek farklı düşüncelere karşı hoşgörülü olmanın önemini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Ö.A.1 *“Bireylerin tecrübeler edinmesi desteklenmelidir. Yaptıkları etkinliklerde aktif katılımcı olmaları ve sonucunu görmeleri sağlanmalıdır. Bireylerin düşüncelerine hoşgörü ile yaklaşılmalı, denemeler yapmasına müsaade edilmelidir. Düşünceleri olumsuz eleştirip geçiştirmek yerine işe yarayıp yaramayacağı üzerinde durup düşünmelidir”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

5. SONUÇ TARTIŞMA ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre sınıf-içi etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilerek görüşlerinin alındığı bu araştırma bulgularına göre; öğretmen adaylarının büyük bir kısmı uygulama okullarında yaratıcılığı destekleyen etkinliklere yer verilmediğini ifade etmiş; bir kısmı ise resim/boyama yapma, oyun hamuru ile şekiller yapma, drama etkinlikleri, hikaye tamamlama gibi etkinlikler aracılığıyla yaratıcılığın desteklenmeye çalışıldığını, ancak bu etkinlikleri de yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Yılmaz (2011)'in araştırma sonucuna göre, okul öncesi öğretmenleri yaratıcılığı geliştiren aktiviteleri hazırlayıp uygulamaya çalıştıklarını, ancak bu amaca ulaşmada önlerine okul yöneticileri, öğretmen ve aile kaynaklı birçok engel çıktığını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının çoğunluğu yaratıcılığı destekleyen etkinlikleri yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Yetersizliğin nedenlerini, etkinliklerin uygulanmasında sınırların dışına çıkılamaması, standart değişmeyen etkinliklerin tekrar tekrar kullanılması, öğrenme ortamlarının öğretmen merkezli olması, öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olamaması, araç-gereç yetersizliği, öğretmenlerin yenilikleri takip etmemesi, sınıf ortamının yaratıcı düşünmeyi engellemesi ve öğretmenlerin etkinliklere gereken özeni göstermemesi olarak açıklamışlardır.

Araştırmada yaratıcılığı engelleyen etmenler sırasıyla; yönlendiren/müdahaleci öğretmen tutumu, sınırlandırılmış etkinlikler/ortamlar, yaratıcı düşünmenin teşvik edilmemesi olarak ortaya çıkmıştır. Bu engelleri sırasıyla; yargılayıcı öğretmen tutumları, katı kurallar, öğretmen merkezli eğitim sistemi, ezberci eğitim sistemi, ön yargılar izlemiştir. Benzer şekilde Üstündağ (2003)'a göre, çocuklara katı ve kesin seçimler sunma, onların hangi etkinliklerle nasıl uğraşacaklarını belirleme, onlara kesin reçeteler sunma, çocukları denetimi altına alma ve onlara bir şeyi nasıl yapacağını söyleme yaratıcılığı engelleyen etmenler arasındadır. Sungur (1997) aşırı

eleştiren, dogmatik ve katı öğretmen tutumunun yaratıcılığı engellediğini ifade etmiştir. Kuru Turaşlı (2012) 'ya göre yaratıcı bir biçimde hayata gözlerini açan ve dünyayı büyük bir hayretle keşfetmeye hazırlanan insanoğlu okul sisteminde çoğu zaman sistematik olarak yarat"ma"cı olmaya itilmektedir. Öğretmen tutumunun yaratıcılıkta önemli bir etmen olduğunu ifade eden Broinowski (2002), araştırmasında okul öncesinde verilen nitelikli eğitimin çocukların hayal gücü ve yaratıcılığında etkili olduğu, öğretmenin sahip olduğu sezgi ve hayal gücü ile çocukların yaratıcılığı ve hayal gücü arasında da olumlu bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Eğitimcinin yaratıcılık yeteneğinin çocukların eğitiminde ve onların eğitim hayatını zenginleştirmede en önemli faktör olduğu vurgulanmıştır. (akt. Can-Yaşar ve Aral; 2010). Fleith'in (2000) ifade ettiğine göre, katı kuralların olmadığı rahat ve özgür sınıf ortamı öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmelerine imkân sağlayacaktır.

Araştırmanın diğer bulgusuna göre, öğretmen adayları okul öncesi öğrencilerinin sınıf içinde yaratıcılıklarını geliştirmek için şu önerilerde bulunmuşlardır: özgür öğrenme ortamları oluşturmak, öğrencileri yüreklendirmek, farklı düşüncelere hoşgörölü olmak ve aktif katılım sağlamak. Benzer şekilde Chmapers (1973) ve Moran ve Sawyers'a (1991) göre öğrencilere arkadaşça bir sınıf atmosferi sağlayan, onların düşüncelerini kabul eden, öğrenme sürecine aktif şekilde katılımını sağlayan, öğrencilerini teşvik ve motive eden öğretmenler yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlayacaktır. Yenilmez ve Yolcu (2007)'ya göre ise, yaratıcılığı geliştirme için öğretmen öğrencilere düşüncelerini ifade etmek için fırsat vermeli, her düşünceye saygı duymalı, eleştirilere yer vermemeli, tek bir doğru cevaba kilitlenmemelidir. Ormrod'a (2013)' göre öğretmenler farklı bakış açılarını desteklese ve sınıf arkadaşlarıyla aynı fikirde olmamak sosyal olarak kabul edilebilir ve psikolojik olarak güvenli ise öğrenciler düşüncelerini paylaşmaya daha istekli olurlar. Her ne kadar yaratıcılığın desteklenmesi için gerekli görülse de, esasında, bir okul öncesi öğretmenin farklılıklara saygı duyması, demokratik olması öğretmenin temel

görevleri arasında yer almaktadır. Nitekim, Koçak ve Alakoç-Pirpir (2012), “çocuklara kendini ifade fırsatı verme ve demokratik bir ortam yaratma”yı, okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler arasında belirtmiştir. Öğretmen sınıfta demokratik bir ortam yaratmalı; çocuklar ilgi duyduğu, istediği, kendini hazır hissettiği bir dersle ilgili etkinliklere başlayıp sürdürebilmelidirler (Senemoğlu, 1996). Yaratıcılığı olumsuz yönde etkileyen durumları ortadan kaldırmak için; öğretmenlerce çok yönlü sorular sorulmalı, farklı cevap ve fikirlere kabul ve değer verilerek, esnek ve katı olmayan programlar düzenlenmeli ve çocuğa kendini ifade etme imkânı verilmelidir (Ulaş, Tedik ve Sevim, 2014). Bu konuda okul öncesi eğitim programında da benzer vurgu yapılmaktadır; Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli olan fırsatlar yaratılmalıdır. Bu amaçla öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların bireysel farklılıkları desteklenmelidir. Programda yaratıcılık, ayrı bir alan olarak ele alınmamış, kazanım ve göstergelerde vurgulanmıştır. Bu programın amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin de yaratıcı olması gerekmektedir (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitim eğer çok iyi hazırlanmış, bilinçli bir eğitim programı içinde gerçekleştirilebilirse çocuğa sonraki dönemlerdeki bilişsel, sosyal, duyuşsal ve birçok gelişim bölümü için en uygun zemini hazırlayabilecektir (Aydın, 2000).

Elde edilen sonuçlara dayalı olarak okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen etkinliklerin yaratıcılığı geliştirme konusunda yetersiz olduğu, bu konuda bir takım sorunlar yaşandığı ve çözüm önerilerinin uygulamaya geçirilmesinin yaratıcı düşünen bireylerin yetiştirilmesi açısından önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu amaçla, okullarda uygulanan etkinliklerin yeniden gözden geçirilerek programda önemi vurgulanan yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine imkân sağlayan etkinliklere yer verilmesi önem arz etmektedir. Okul öncesi eğitimin

ilkelerinden birisi de “Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir” dir (MEB, 2013). Bu amaçla öğretmenlere programda sözü edilen bu beceriler konusunda hizmet içi eğitim verilmesi önerilebilir. Okul öncesi programlarda çocukların yaratıcı bireyler olmalarını sağlamak için bu becerilere yönelik farklı yöntem ve teknikleri içeren etkinliklere ağırlık verilebilir. Bununla birlikte, geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki durumu gözlemleyerek yaşanan sorunların farkında olmaları, öğretmenlik hayatlarında daha etkin olmalarını sağlayacağı düşünüldüğünde sevindirici bir durumdur.

KAYNAKÇA

- Akçum, E. (2005). *5- 6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık ve Öğrenime Hazır Oluş Düzeylerine Okulöncesi Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akdoğan, E. (1992). *İlkokul İkinci Sınıfa Devam Eden Çocukların Yaratıcılık Düzeyleri İle Ailelerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral N., Kandır A. ve Can-Yaşar M. (2001). *Okulöncesi eğitim 1*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, A. (2000). *Öğrenme psikolojisi*. Ankara: Alfa Yayınları.
- Broinowski, I. (2002). *Toward Creativity in Early Childhood Education*. www.library.unisa.edu.au sitesinden 01.02.2014 tarihinde alınmıştır.
- Can-Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). “Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi”. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2): 201-209.
- Cevher Kalburan, N. (2011). *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve sanat*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.

- Chambers, J. A. (1973). "College Teachers: Their Effect on Creativity of Students". *Journal of Educational Psychology*, 65: 326-334.
- Craft, A., McConnon, L. & Matthews, A. (2012). "Child-Initiated Play and Professional Creativity: Enabling Four- Year- Olds' Possibility Thinking". *Thinking Skills and Creativity*, 7(1): 48-61.
- Çellek, T. (2001). "Yaratıcılık: Eğitim Sistemindeki Boyutu". *Cumhuriyet Bilim ve Teknik Dergisi*, sayı:741: 18-19.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Dababneh, K., Ihmeideh, F. M. and Al-Omari, A. A. (2010). "Promoting Kindergarten Children' s Creativity in the Classroom Environment in Jordan". *Early Child Development and Care*, 108 (9): 1165- 1184.
- Deveci, N. D. (2005). *Özel ve Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Doğan, N. (2005). *Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık. Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Elibol, F. (2012). *Okul Öncesinde Yaratıcılık. Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Erdoğan, Y. (2006). "Yaratıcılık ile Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17): 95-106.
- Fleith, D. S. (2000). "Teacher and Student Perceptions of Creativity in the Classroom Environment". *Roeper Review*, 22(3): 148-153.
- Fox, J.E. and Schirmacher, R. (2008). *Art and Creative development for young children*. USA: Delmar Cengage Learning.

- Gedikoğlu, T. (2005). "Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri". Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1): 66-80.
- Gizin-Ergen Z. ve Köksal-Akyol A. (2012). "Anadolu'da Devam Eden Çocukların Yaratıcılıklarının İncelenmesi". Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5(2): 156-170
- Güleryüz, H. (2001). *Eğitim programlarının dili ve yaratıcı öğrenme*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Gürten E. ve Üstündağ T. (2014). "Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığa İlişkin Görüşleri". İlköğretim Online, 13(2): 443-452.
- İpşiroğlu, Z. (1993). *Eğitimde yaratıcılık*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları
- Koçak, N. ve Alakoç-Pirpir, D. (2012). Okul Öncesi Öğretmeni. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kuru-Turaşlı, N. (2012). Yaratıcılıkta Temel Kavramlar ve Yaratıcılığın Doğasını Anlamak. *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Oktay, A. (2010). Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimin Çocuğun Yaşamındaki Yeri ve Önemi. *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ormrod, J. E. (2013). *Human learning*. Çev. Ed. M. Baloğlu, Ankara: Nobel Yayınları
- Öztunç, M. (1999). *Ailenin Çocukların Yaratıcı Düşünme Yeteneği Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, Ş. (2004). "Eğitimde Yaratıcı Düşünme". Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18: 77-84.
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

- Senemoğlu, N. (1996). *Yaratıcılık ve Öğretmen Nitelikleri*. 01.05.2016 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/yaratici.htm> adresinden alınmıştır.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Şahintürk, Ö. (2012). *Montessori Yönteminin Okul Öncesi Dönemde Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Tanju, E. (2012). *Yaratıcı Düşünme Kuram ve Yaklaşımları. Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Tegano, D., Moran, J., & Sawyers, J. (1991). *Creativity in early childhood classrooms*, Washington, D.C.: National Education Association.
- Torrance, E. P. (1969). *Dimensions in early learning: Creativity*. SD: Adaptation Press.
- Twycross, A., & Shields, L. (2004). "Validity and Reliability-what's it All About"? *Paediatric Nursing*, 17(1): 36.
- Ulaş A.H., Tedik G. ve Sevim O. (2014). "İlkokul 4. Sınıfta Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52: 331-350.
- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yaman, S. ve Yalçın, N. (2003). "Fen Bilgisi Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi." *İlköğretim-Online*, 4(1): 42-52.
- Yavuzer H. (2006). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B.(2007). "Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı". *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:18.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi

Yılmaz, S. (2011). *Pre-Service in-Service Preschool Teachers' Views Regarding Creativity in Early Childhood Education*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance

Education system, aims to develop the mindset of individuals, to use the mind in various forms, to create people with the ability to do new things instead of people who repeat what other generations do. In order to achieve this, it is necessary to make creativity effective in the education system. Free and critical thinking is one of the requirements of creativity consequently of the understanding of contemporary education. In this context, when considering the importance of creativity in preschool, it is believed to be useful to determine the activities carried out for creativity in preschool, to eliminate the problems and in terms of developing suggestions on this issue. The purpose of this study is to find out what kind of activities are being held to improve creativity, whether they find these activities satisfactory or not, to identify the factors which develop and inhibit creativity and creative thinking, to evaluate existing practices and to take suggestions on this subject according to the observations of pre-school teacher candidates in the practice schools.

Methodology

This research is designed as a descriptive case study. In the research, the only case discussed is teachers candidates' views about creativity-enhancing activities. 46 preschool teacher candidates participated to this study who attended in the application of teaching practice course and graduated from Necmettin Erbakan University Faculty of Education Department of Pre-School Teaching in different schools of Konya city center in 2015-2016 academic year. 40 of teacher candidates are female and 6 of them are male. Teacher candidates voluntarily participated in the research. For the determination of the research study group, easy accessibility sampling method is used.

Results

According to research findings, a majority of teachers stated that there are no activities that develop creativity in schools of practice. Teacher candidates expressed that they found the activities supporting creativity as inadequate; they

emphasized that not allowed to go beyond the limits of the implementation of the activities and always using the same activities as the reason for this insufficiency. According to the teacher candidates, by creating free learning environments, encouraging students and with indulgent behavior it is possible to overcome these problems.

Discussion and Conclusions

Based on the results obtained it is possible to say that, the activities performed in pre-school institutions are inadequate to develop creativity, there are some problems in this issue and the implementation of solution proposals is important in terms of cultivating creative thinking individuals. For this purpose, it is important to include the activities which enable the development of creative and critical thinking skills by revising the activities implemented in schools. Children's imaginations, creative and critical thinking skills, development of communicating and expressing their feelings behavior are among the principles of pre-school education (MEB, 2013). For this purpose, it is recommended to give in-service training to the teachers about these skills which are mentioned in the program. For all that, it is gratifying that teacher candidates, who are teachers of the future, are aware of the problems experienced by observing the situation in the practice schools that will make them be more effective in their teaching life.